

Examenul de bacalaureat național 2019

Proba E. d)

Filosofie

Simulare

Profilul umanist din filiera teoretică și toate profilurile și specializările din filiera vocațională, cu excepția profilului militar.

- **Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă 10 puncte din oficiu.**
- **Timpul de lucru efectiv este de 3 ore.**

I. TEMA

(30 bodov)

Napíšte na pracovný list písmeno, ktoré zodpovedá správnej odpovedi, pre každú z nižšie uvedených situácií. Jediný variant odpovede je správny.

1. Syntagma „účel, cieľ ľudskej existencie” sa vzťahuje na:
 - a. limity ľudskej náture
 - b. zmysel procesu poznávania
 - c. limity ľudského poznania
 - d. zmysel ľudskej existencie
2. Odpoveď na otázku „Prečo niektoré počiny sú morálne a iné nie?” je daná:
 - a. metafyzikou
 - b. estetikou
 - c. ontológiou
 - d. etikou
3. Dobrovoľná eutanázia predpokladá, že:
 - a. osoba mohla s ňou súhlasiť, ale nevyjadrila svoj súhlas
 - b. sa upustí od aplikovania určitých lekárskeho procedúr, ktoré by danú osobu udržali pri živote
 - c. vo chvíľach jasného vedomia daná osoba vyjadrila svoje rozhodnutie umrieť, ak sa dostane do extrémnej situácie
 - d. osoba nemôže voľiť medzi životom a smrťou
4. Pozitívna sloboda sa realizuje vtedy, keď:
 - a. štát zasahuje do života jedincov, zabezpečujúc im nevyhnutné podmienky pre dosiahnutie individuálnych cieľov
 - b. každá osoba si uvedomuje neprítomnosť akýchkoľvek obmedzení
 - c. prejavujú sa arbitrárne obmedzenia vnútené politickou mocou alebo inými ľuďmi
 - d. ľudský jedinec sa odpúta od všetkého, čo nie je v jeho silách
5. Vzhľadom na problematiku vzťahu sloboda-zodpovednosť J.P. Sartre považoval, že:
 - a. obmedzenie osobnej slobody je oprávnené vtedy, keď jeho úlohou je predísť porušeniu slobôd iných ľudí
 - b. obmedzovanie slobody vychádza vždy z vonku ľudského jedinca
 - c. strach zo zodpovednosti núti moderného človeka zrieknuť sa slobody v prospech práv
 - d. človek je slobodný a absolútne zodpovedný voči sebe a celému ľudstvu
6. Etika je filozofickou teóriou:
 - a. ktorá sleduje určitý prvý princípy poznania
 - b. o morálke a sleduje odpovedať na otázku: *Ktoré sú podmienky morálneho života?*
 - c. ktorá sleduje určitý hodnotu filozofie pre ľudský život
 - d. ktorá sleduje odpovedať na otázku: *Čo je zdrojom ľudského poznania?*

7. Negativna sloboda:
- pozostáva v jestvovaní podmienok nevyhnutných pre dosiahnutie individuálnych cieľov, v schopnosti každého z nás dosiahnuť to, čo si želá
 - pozostáva v neprítomnosti arbitrárných obmedzení vnútených politickou mocou alebo inými ľuďmi
 - je zahrnutá v odpovedi na otázku: *Na čom alebo na kom sa zakladá autorita, ktorá môže niekoho donútiť vykonať niečo alebo byť niečím a nie niečím iným?*
 - predpokladá oveľa väčší zásah štátu alebo spoločnosti do súkromného života, zásah zameraný zabezpečiť každej osobe prostriedky na uskutočnenie cieľov (finančné, materiálne zdroje atď.)
8. V spoločensko-politickom kontexte sloboda je zosúladená s:
- nejestvovaním arbitrárných donútení
 - spoločensko-politickou zodpovednosťou
 - byrokraciou, ktorá by mohla odporovať demokratickým reformám
 - bezpečnosťou utečencov v konfliktných situáciách
9. Morálna teória, ktorá tvrdí, že určitý ľudský počin je dobrý len vtedy, keď prispieva k dosiahnutiu šťastia je:
- existencializmus
 - deontológia
 - eudaimonizmus
 - stoicizmus
10. Aplikovaná etika:
- vznikla ako reakcia na morálne teórie, ako jeden z induktívnych postupov, ktorý pozostáva v odvodení určitých princípov z analýzy určitých konkrétnych činov alebo v stanovení určitých princípov, ktoré ovplyvňujú určitý čin alebo typ správania
 - predpokladá, že neprítomnosť bolesti tela a útrap duše predstavuje dosiahnutie stavu maximálneho šťastia
 - vznikla ako reakcia na teórie morálky, ako deduktívny postup, ktorý pozostáva v odvodení určitých princípov z analýzy určitých konkrétnych činov alebo v stanovení určitých princípov, ktoré ovplyvňujú určitý čin alebo typ správania
 - považuje, že hodnota dobra určitého činu je stanovená cieľom, ktorý sa táto snaží dosiahnuť

II. TÉMA

(30 bodov)

A. V ľavom stĺpci sú vymenované koncepty a špecifické teórie morálky a v pravom stĺpci sú uvedené pravdivé výroky vzťahujúce sa na tieto. Napíšte na pracovný list správne asociácie medzi každým písmenom z ľavého stĺpca a príslušným číslom z pravého stĺpca.

a. Kategorické imperatívum	1. Tvrdí, že činnosti sú dobré v tej miere, v ktorej prinášajú šťastie a zlé, ak ich výsledkom je opak šťastia.
b. Utilitarizmus	2. Považuje, že určitý čin má morálnu hodnotu len vtedy, ak podlieha určitým normatívnym princípom, ktoré mu zabezpečujú nevyhnutnosť a univerzálnosť.
c. Deontologická etika	3. Spolu s hedonizmom patrí do kategórie epistemologických teórií.
d. Eutanázia	4. V 19. storočí získala zmysel <i>usmrtiť z milosti</i> .
	5. Vyjadruje potrebu konať vždy v súlade s takou maximou, ktorá sa v tom istom čase môže stať univerzálnym zákonom.

16 bodov

B. V rozahu cca. 10 riadkov argumentujte v prospech alebo proti praktikám hedonizmu.

8 bodov

C. Zostavte príklad, ktorým zdôrazníte úlohu/význam morálky v naplnení zmyslu ľudskej existencie.

6 bodov

III. TEMA

(30 bodov)

A. Pozorne prečítajte nižšie uvedený text:

Tak vlastne čím som? Vecou, ktorá myslí. Čím je táto? Niečím, čo pochybuje, chápe, tvrdí, popiera, chce, nechce, zároveň má predstavy a cíti... Následkom toho, vychádzajúc z jednoduchého faktu, že som si vedomý svojej existencie a zároveň pozorujem, že absolútne nič iné neprislúcha mojej povahe alebo podstate, okrem skutočnosti, že som mysliacou bytosťou, oprávnené uzavieram, že moja podstata pozostáva iba v tom, že som mysliacou bytosťou (...). Ohľadom ničoho ma príroda jasnejšie nepouča, že mám telo, ktoré sa cíti nepríjemne, keď pociťujem bolesť, ktoré potrebuje stravu alebo nápoj vtedy, keď trpím hladom a smädom atď.; núž nemusím pochybovať, že sa v tom nachádza niečo pravdivé.

(R. Descartes, *Meditationes de prima philosophia*)

Odpovedajte na nasledovné požiadavky:

1. Vymenujte na základe daného textu dve podstaty človeka. **4 body**
2. Vystihnite na asi pol strane súvzťažnosť medzi pojmami *ľudská náтура, podstata a myslíaca bytosť*. **10 bodov**
3. Sformulujte osobný názor na aktuálnosť filozofickej perspektívy predstavenej v danom texte. **6 bodov**

B. Vychádzajúc z tvrdenia, že *spravodlivosť znamená dávať rovnakým spôsobom tým, ktorí sú rovní a nerovnakým spôsobom tým, ktorí nie sú rovní*:

1. V rozsahu približne piatich riadkov argumentujte v prospech filozofickej idey/tézy predstavenej v uvedenom výroku. **6 bodov**
2. Ilustrujte konkrétnym príkladom spôsob, ktorým možno uskutočniť spravodlivosť v určitej konkrétnej situácii. **4 body**